

I	1933	IV. 5. em	} <u>vegyes</u> : politikaból pol <u>gym. 14</u> <u>szék</u>	3317
				3368
II	1933.	nov. 10. <u>leleles</u>	<u>okt.</u>	3469.
III	1934.	apr. 19. <u>leleles</u>	<u>vegyes</u>	3601

Aratásért átérlet ment:
 1934. május 11-én.
 Makó

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
JOG ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

ÉVK: 1934 MÁJ. - 7.

543

szám.

Előirat: _____

1933

—1934

Utóirat: _____

Bírálatra kiadatik:
Belköságra Dr. ~~Baranyai~~ ~~Endre~~ ~~Bozóky~~ ~~Ferenc~~
és

Dr. ~~Baranyai~~ ~~Endre~~
professzor Uraknak
Debrecen, 1934 MÁJ. - 7.

Baranyai
e. i. dékán

Gyenge! Meg elfogadom!
Debr. 1934. máj.

Elfogadom!
Debrecen 1934. máj. 9.

Dr. ~~Baranyai~~ ~~Endre~~

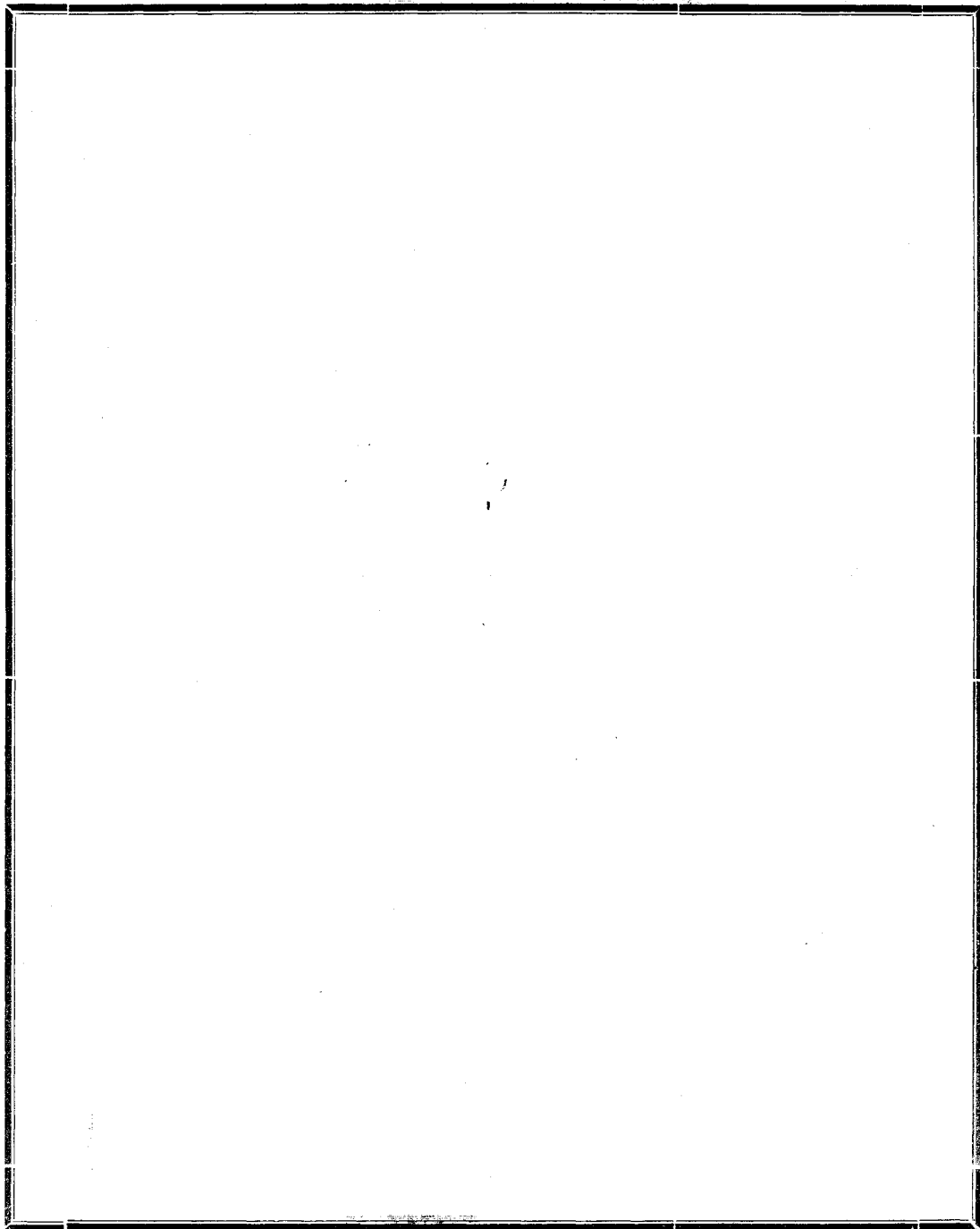

TARSADALMI BALESETBIZTOSITAS.

R á s s ó T i b o r értekezése.

A 2353

A balesetbiztosítás nemcsak a magánbiztosításban foglal el napjainkban egyre nagyobb területet, hanem egyik legjelentősebb ~~ág~~ága a társadalmi biztosításnak is. A gépeknek a termelésben való óriási térhódítása egyre nagyobb mértékben veszélyeztette azokat, akik e gépek körül hivatásszerűen foglalkoztak. A célszerűség szempontjai mindinkább abba az irányba nevelték a jogfejlődést, hogy a felelőség azokért a károkért, amelyeket az elemi erővel hajtott gépek működése az ember életében és testi épségében okozott, a szándékosság és gondatlanság esetén felül, e természeti erők károsító érvényesülésének minden esetére kiterjedjen. Vagyis az újabban kialakuló jogi felfogás szerint az aki vállalatában vagy üzemében elemi erővel hajtott gépeket alkalmaz, e gépek által okozott balesetekért felelős akkor is, ha őt vagy megbízottját szándékosság nem terheli, sőt ha gondatlanság sem terheli, kivéve amikor a balesetet maga a sérült idézte elő szándékosan vagy súlyos

gondatlansággal. A fejlődés további folyamán ez a megoldás sem bizonyult kielégítőnek. Minden egyes balesetnél ugyanis a sérült munkavállaló a kártérítés kérdésében szembekerült munkaadójával és a munkavállaló az ő vitathatalan jogával együtt elbukott azért, mert a munkaadónak módjában állott a munkavállaló igényét úgy annak jogossága, mintmértéke tekintetében vitássá tenni, s a munkavállalót a hosszadalmas pereskedés helyett, igényeinek lényeges leszállításhoz és káros egyezségekre kényszeríteni. A munkavállalók között nagy elégedetlenséget okozott az, hogy a jog szerint őket megillető igényeiket a valóságban érvényesíteni nem tudták. A Bismarck féle német konzervatív szociálpolitika, amely a munkásságot a biztosított gondoskodás eszközeivel kívánta a fentálló társadalmi rendhez kapcsolni, a balesetek gazdasági következményeinek orvoslását is körébe vonta és megvalósította. Ez a megvalósítás a kötelező balesetbiztosítás bevezetésével történt. E biztosításnak a lényege az, hogy az egyes munkaadóknak

munkavállalóikkal szemben fentálló magánjogi szavatossági kötelezettségét a munkaadók öszszességének kényszertársulására hárított kár-
 térítési kötelezettség váltja fel.

Kétségtelen tehát, hogy a bal-
 eset-biztosítás eszméjének első megvalósulása
 az 1884. évi jul. 6-i német törvény, amelyet
 különböző kiterjesztő törvények követtek. I-
 dőközben a németek példáját követő államok
 között nálunk is megvalósított a kötelező
 baleset-biztosítás, amelynek megvalósítása az
 1907. évi XIX. tc.-nek ill. az akkori törvény-
 hozásnak, a törvényalkotás szerzőjének Sztefán-
 nyi József akkori kereskedelemügyi államtitkár-
 nak és munkatársainak az érdeme.

A mi balesetbiztosításunk te-
 hát német forrásból ered, azonban megállapíthat-
 juk azt, hogy ez a balesetbiztosítás olyan erede-
 ti vonásokat is tüntet fel, amely azt méltán
 föléhelyezi a német példának, sőt az összes
 többi balesetbiztosítási intézményeknek is. Ez
 a nagy jelentősége a mi baleset -biztosításunk-
 nak abban van, hogy a betegségi kötelező biz-

tosítással szerves egységbe foglalva, a balesetbiztosítáx közvetlenül igénybeveheti a betegségi biztosításnak szélesebbkörü intézményeit és gyógyítóberendezését. E mellett az a szervezeti egység módot adott annak a további gondolatnak a megvalósítására is, hogy mindenki aki betegség esetére biztosításra kötelezett egyszersmind baleset esetére is biztosításra kötelezett legyen. Ez a szervezeti egység tehát nemcsak a balesetbiztosítás szolgáltatásainak tökéletesítésére, hanem arra is vezetett hogy a jövő fejlődésének irányában haladva, a kötelező biztosításra utalt széles néprétegeket a biztosítás minden ágában egyenletesen és párhuzamosan gondoskodása körébe vonja. Míg a legtöbb külföldi törvényhozásban a balesetbiztosítás csak bizonyos fokozottab veszéllyel járó vállalatokra és üzemekre szorítkozik, addig a mi balesetbiztosításunk a veszély nagyságára való tekintet nélkül gondoskodik a betegségi biztosítás alá eső foglalkozások minden munkavállalójáról. Ez a helyes és igazságos megoldás, mert hiszen annak, aki testi sérülést és

ennek következtében keresőképtelenséget szenvedet, tökéletesen mindegy, hogy a sérülést veszélyes vagy kevésbé veszélyes üzemben szenvedte e el; az elszenvedett baleset gazdasági hátrányai függetlenek attól, hogy veszélyes vagy kevésbé veszélyes e az az üzem, melynek működésével kapcsolatban a baleset felmerült. Az 1907. évi 19. tc.-ben létesített balesetbiztosítás változatlanul túlélte a világháboru korát.

A világháborut követő időkben a forradalmi, majd az alkotmányos jogrend helyreállítására alakult kormányok számos rendelettel szabályozták a balesetbiztosítást. E rendelkezések közül a legérdekesebbek azok, melyek a biztosítási kötelezettséget kiterjesztették mindazokra a vállalatokra és üzemekre, melyek betegségi biztosítás alá esnek, ami kétségtelenül fejlődés volt az 1907. évi 19. tc.-el szemben, mely a balesetbiztosítási kötelezettséget általában csak a felsorolása szerint meghatározott veszélyesebbnek minősülő vállalatokra és üzemekre korlátozta, ellenben a fel nem soroltakra vonatkozólag és így különösen a kézműiparosság

jelentékeny részére és a kereskedelemre, a balesetbiztosítást kizárta. Az új rendelkezésekkel a balesetbiztosítás hatálya alá kerültek a kézműipar és kereskedelem munkavállalói és a háztartási alkalmazottak is. Egyebekben ezek a rendeletek arra szolgáltak, hogy a pénz elértéktelenedése esetén ennek következtében szükséges és bizonyos valorizáló jellegével bíró intézkedések történjenek, mind a biztosítással szemben fentálló járulék mind az igényjogosultakat megillető járadékok tekintetében. Végül a politikai helyzet megérlelte a balesetbiztosítás törvényhozási reformját is, mely a betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. évi XXI. tc. megalkotásával jutott kifejezésre. Az új törvény Vass József népjóléti miniszter alkotása.

Az új törvény balesetbiztosításra kötelezi mindazokat a vállalatokat, üzemeket, hivatalokat, amelyek betegségi biztosításra kötelezettek. Balesetbiztosításra kötelezettek tehát az ipartörvény alá eső vállalatok és üzemek,

továbbá az ipartörvény alá nem eső, de kereset-
szerűen folytatott vállalkozások, üzemek, to-
vábbá a bányatörvény alá eső minden vállalat
és üzem, a kőfejtő,- homok,- kavics,- és a-
gyagtermelő, kő és földanyagokat feldolgozó
vállalatok, mindennemű építkezés és építmény
fenntartás, gyulékony, az egészségre ártalmas
vagy mérges, ugyszintén robbanó anyagoknak és
robbantó tárgyaknak előállítás és feldolgozása
vegyészeti, fizikai és gyógyszerári laborato-
riumok; vágóhidak és jégművek, raktártartás,
raktározás és kereskedelmi pincészet, fuvaro-
zás, szállitmányozás, állattartás, ideértve a
versenyistálló tartását, gépjárművek tartása,
vasuti üzemek, tekintet nélkül a hajto erőre,
gyáraik, műhelyeik és fenntartási munkálataik;
a hajózás és hajórakodás, ide nem értve a ten-
geri hajózást, ugyszintén a kotró,- rév,- komp,
és tutajozó vállalatok és munkálatok; a posta,
távirda és távbeszélő hivatalai, gyarai és mű-
helyei, valamint fenntartási munkálatai; a me-
zőgazdasági és az erdei termeléssel, állatte-

nyésztéssel, halászattal, kert és szőlőműveléssel és méhészettel összefüggő mellékiparok; az állam, a törvényhatóságok, és községek hivatalai, ugyszintén az általuk, valamint a törvényesen bevett és elismert vallásfelekezetek által fenntartott intézmények, intézetek, vállalatok és üzemek; a törvény által alkotott testületek, végül az egyesületek és a társulatok, az alapok és alapítványok. Altalában a balesetbiztosítás a mezőgazdaság, az erdei termelés, az állattenyésztés, a halászat, a kert és szőlőgazdaság, a selymészet és a méhészet kivételével az összes vállalatokra, üzemekre és foglalkozásokra kiterjed.

Mindazok, akik a balesetbiztosításra kötelezett vállalatokban, üzemekben és foglalkozásokban, mint munkavállalók munkabér fejében szolgáltatokat teljesítenek, balesetbiztosításra kötelezettek. Ezeken felül balesetbiztosításra kötelezettek a tanoncok, a gyakoronokok és általában mások és akik kiképzésük fejében javadalmazás nélkül, vagy a szokásosnál

csekélyebb javadalmazásért dolgoznak, vagy kiképzésükért munkaadójuknak fizetnek, Balesetbiztosításra kötelezettek továbbá a háztartási alkalmazottak, a házmesterek és segédházmesterek is. Az említett munkavállalók valamennyien nemükre, korukra, állampolgárságukra és javadalmazásuk nagyságára tekintet nélkül balesetbiztosításra kötelezettek. Az állami alkalmazottak, valamint a törvényhatóságok, városok és községek alkalmazottainak, továbbá az állammal a nyugellátás szempontjából viszonyosságban álló külön nyugdíjintézetek kötelékébe tartozó alkalmazottaknak, az alapoknál és alapítványoknál, továbbá a közforgalmu vasutaknál és a közforgalmu hajózási vállalatoknál, -kötörő, -rév, - komp, - és tutajozó vállalatoknál alkalmazottaknak balesetbiztosítási kötelezettsége szünetel mindaddig, amig a reájuk vonatkozó különleges szolgálati szabályok baleset esetében nekik, illetőleg hozzátartozóiknak legalább azokat a szolgáltatásokat biztosítják,

amelyeket a biztosítási törvény a biztosított javára megállapít.

Baleset esetére önként biztosíthatók a háziiparral foglalkozók, a segítségnyújtás nélkül dolgozó iparosok, a biztosítási kötelezettség alá nem eső napszámosok/ mosónők, vasalónők, házivarrónők,/ stb. a külföldi államoknak a magyar állam területén működő képviseleti hatóságainál alkalmazott és extraterritoriális jogot nem élvező munkavállalók, végül a műhellyel bíró nyilvános tanintézeteknek tanulói. A biztosítás költsége kizáróan a munkaadót terheli, kivéve az önként biztosítottakat. Ebben az utóbbi esetben, ha a munkaadó a munkavállalót önként biztosítja, a köztük fennálló szerződés az irányadó abban a tekintetben hogy a biztosítottra mennyit háríthat át a díjakból.

A biztosítási díj névértékét a veszélyességi táblázat állapítja meg. Ez a táblázat tartalmazza a veszélyességi osztályokat és az ezekre megállapított veszélyességi arányszámokat, továbbá a balesetbiztosításra kötelezett valamennyi üzemszoport és üzemfaj felsorolását,

a mindegyikre irányadó osztály megjelölésével. Az üzemfajok sorozatos tételekben azt a veszélyességi osztályt kapják, mely a statisztikai alapon megállapított veszélyességüknek megfelel. Ez a veszélyesség azonban nem valamely elvont fogalom, hanem kifejezője annak az aránynak, amely szerint a biztosításra kötelezett üzemfajok külön-külön a balesetbiztosítás költségeinek keletkezését okozták. Minél több kártalanítási költség hárult egy-egy üzemfaj működéséből a munkaadók összességére, annál ~~kölk~~ veszélyesebb az illető üzemfaj. A veszélyesség mértékét tehát az az arányszám adja, amely az egyes üzemfajok között az előző években kifizetett beszámítható javadalmánások és a felmerült kártalanítási költségek között mutatkozik. Minden egyes veszélyességi osztálynak, az említett arányból keletkező veszélyességi arányszámok felelnek meg. A veszélyességi Táblázatot az OTI 5 évenként felülvizsgálja és a statisztikai eredményekhez képest indokolt esetekben a szükséghez képest módosítja.

A munkaadó köteles balesetbiztosításra kötelezett vállalatát, üzemét vagy hivatalát a munkák megkezdésétől számított nyolc nap alatt az OTI-nak bejelenteni. Az OTI a bejelentés alapján határoz, hogy mely üzemfajban és melyik veszélyességi osztályba tartozik az illető üzem. A veszélyességi osztállyal együtt minden egyes üzem megkapja veszélyességi arányszámát is. Ez a besorozás érvényes a veszélyességi táblázat hatályának tartamára mindaddig, amíg az üzem minőségében vagy berendezésében oly változás nem áll be, amelynek a veszélyességi osztályra és az arányszámra vagy esetleg csak az arányszámra kiható jelentősége van. Így pl. nagyfeszültségű új áramfejlesztő telep létesítése vagy tökéletesebb védőkészülék bevezetése stb. Ilyen változás esetén az üzemet a megfelelő osztály és arányszám alá újból be kell sorozni. A veszélyesség táblázat szolgál az évi költségeknek az egyes üzemek között való felosztása és kirovása alapjául. Ebben a tekintetben az eljárás az,

hogy minden munkaadó, akinek balesetbiztosításra kötelezett üzeme van, köteles az előző számadási évben kifizetett javadalmazásokat összesítő kimutatást legkésőbb az évnek február 15. napjáig beterjeszteni. Azzal szemben aki, a kitűzött határidőben ennek a kötelezettségének eleget nem tesz, az OTI a javadalmazást a rendelkezésre álló adatok alapján állapítja meg. A biztosítás évi költségének megállapítása után ki kell számítani az u.n. egységdíjtételt, amely a veszélyességi arányszámnak és a javadalmazásnak egységére vonatkozik. Ezt az egységdíjtételt egyfelől az illető számadási évben felosztandó és kirovandó összegnek másfelől az ugyanarra az évre megállapított üzemenkénti beszámítható javadalmazások és veszélyességi arányszámok szorzatösszegének hányadosa adja. Ez az egységdíjtétel szolgáltatja az illető számadási évben egy - egy munkaadóra eső balesetbiztosítási járulék kulcsát. Minden munkaadó u.i. köteles a balesetbiztosítási járulék fejében a

számadási évben üzemében kifizetett beszámítható javadalmasításoknak, az üzem veszélyességi arányszámának és a számadási évre megállapított egységdíjtételnek szorzatából álló összeget balesetbiztosítási járulék fejében befizetni.

A javadalmasításokat a munkaviszonyból származó minden készpénzbeli és természetben kapott járandóságok figyelembevételével kell számítani, mégpedig a természetben adott szolgáltatások egyenértékét az intézet állapítja meg. Minden egyes biztosítottnak javadalmasítását külön-külön legfeljebb csak évi 3600.- pengő összegig lehet számításba venni. Azok a munkaadók, akik ötnél több munkavállalót rendszerint nem foglalkoztatnak és elemi erővel hajtott gépet nem **használnak**, ugyszintén a háztartási alkalmazottak nem osztoznak a felosztó és kirovó rendszer szerint, hanem minden egyes alkalmazottért előre meghatározott balesetbiztosítási díjat fizetnek. Előre meghatározott balesetbiztosítási díjat kell fizetni az önkéntesen biztosítottak biztosítása fejében is.

2 A felosztási és kirovási eljárás alapján megállapított baleseti biztosítási járulékokat a munkaadó a fizetési meghagyás kézbesítésétől számított 15 nap alatt köteles befizetni. Az előre megállapított balesetbiztosítási díjat fizetők a betegségi biztosítási járulékokkal együtt és annak módjára fizetik díjaikat. Az OTI a balesetbiztosításra kötelezett vállalatokra, üzemekre és hivatalokra óvórendszabályokat bocsáthat ki, amelyekkel bizonyos berendezések és készülékek alkalmazását is elrendelheti.

Az a munkaadó, aki az óvórendszabályok vagy a balesetelhárító berendezések foganatosítását elmulasztja, fokozott járulékot köteles fizetni, amennyiben, ~~hogy~~ üzeme magasabb veszélyességi osztályba sorozható, ha pedig a legmagasabb veszélyességi osztályba tartozik arányszáma a legmagasabb osztály közepes veszélyességi arányszámának kétszeresére emelhető. Ha pedig az óvintézkedések elmulasztása miatt a biztosítottat baleset éri, akkor a munkaadó a balesetből származó összes költségeket az

intézetnek megtéríteni tartozik. Ugyanez a kötelezettsége a munkaadónak akkor, ha ő vagy megbizottja szándékosan idézi elő a balesetet. Az OTI megtérítés fejében követelheti az általa adott kártalanítási tőkésített értékét.

A balesetbiztosítás a biztosítottat az üzemi balesettel okozott keresőkép telenség vagy keresőképességcsökkenés fejében kártalanítja. Kártalanítás jár a biztosított családtagjainak és abban az esetben, ha a bizto-
sított üzemi baleset következtében meghalt.

Üzemi baleset az, amely a biztosítottat, akár az üzemben, akár az üzemen kívül, de az üzem érdekében végzett munka közben vagy az ily munkával vagy a munkavállalói vi-
szonnyal összefüggésben, illetőleg az önként biztosítottat kereső foglalkozásában éri. Üze-
mi baleset az is, amelyet a munkavállaló a munkaa-
dójának vagy megbizottjának utasítására, bár nem az üzem érdekében végzett munka közben szenved
Üzemi baleseteknek tekintendők még az u. n. fog-
lalkozási betegségek is. Foglalkozási betegség az
amely valamely foglalkozással járó különös veszély
következtében támadja meg a munkavállalót. A mi-

nisztérium rendeletben állapítja meg, hogy mely betegségek és mely üzemekkel kapcsolatban tekintetű foglalkozási betegségnek. Eddig 3 foglalkozási betegséget állapított meg a minisztérium; 1./ az ólom, ennek vegyületei és összetételei okozta mérgezés és következményei. 2./ A higany ennek fonsorai és összetételei által okozott mérgezés és következményei. 3./ A lépfenefer-tőzés.

A biztosított üzemi baleset vagy foglalkozási betegség esetében a következő kártalanítást kapja:

a./ orvosi kezelést, gyógyszereket, fürdőket, gyógyvizeket és szükséges gyógyászati segédeszközöket.

b./ táppénzt a kezelés befejezéséig, mégpedig az első 10 hétben a betegségi biztosítás szerint járó mértékben, tíz héten túl pedig a sérült tényleges javadalmazása napibérének 75 %-ában.

c./ A táppénz megszűnésétől mindaddig, amíg a keresőképtelenség illetve a keresőképeségcsökkenés meg van, ennek tartamára járadékot.

A sérült a táppénz és orvosi

kezelés helyett kaphat kórházi ápolást is.

Ha a sérült balesete következtében ismételten gyógykezelésre szorulna, és a gyógykezelés tartama alatt a gyógyeredmény veszélyeztetése nélkül kereső foglalkozást nem folytathat esetleges járadékának megszüntetésével újból táppénzt kap.

A járadékigény szempontjából keresőképtelen az, aki az üzemi baleset által okozott testi fogyatkozás vagy erőhianyatlás következtében kereső foglalkozását nem folytathatja. A keresőképességének csökkenése a kereső foglalkozásra való képességnek, a fentemlitett okból való korlátozottságában áll.

Az aki az üzemi baleset vagy a foglalkozási betegség következtében keresőképtelen, járadék fejében javadalmazásának $66 \frac{2}{3} \%$ -át kapja, ez az u. n. teljes járadék. Keresőképességcsökkenés esetében a teljes járadéknak a csökkenéssel arányos hányada adja a járadék értékét: ez az u. n. részjáradék. Részjáradékot a biztosított csak abban az esetben kaphat, ha a biztosított keresőképességcsökkenése 10% -ot meghalad. Ha a biztosított nemcsak kere-

sőképtelené, hanem tehetetlené is vált s emiatt állandó gondozásra szorul, ennek tartamára a járadék a teljes járadékot meghaladó mértékben állapítható meg, de ez a járadékadás csak a beszámítható javadalmasítás összegéig terjedhet; ez az u. n. tehetetlenségi járadék.

Ha a biztosított meghalt, a családtagok a következő kártalanítást kapják:

a./ temetkezési segélyt abban az összegben, mely a betegségi biztosításban járna.

b./ a halál napjától évi járadékot.

A baleseti sérült segélyezése a segélyezés első tiz hetében a betegségi biztosítást terheli, ideértve a kórházi ápolás költségeit is; a költségesebb gyógyászati segédeszközök azonban a balesetbiztosító terhe. A baleseti sérültek egyéb kártalanítása, valamint a hátramaradottak kártalanítása a balesetbiztosítás terhe.

Az özvegyen maradt nő évi járadéka a haláláig vagy újabb férjhezmenetelig, a meghalt férj javadalmasításának 20 %-a. Ha a biz-

tosított balesete után kötött házasságot, az özvegy csak abban az esetben kap járadékot, ha a házasságból törvényes vagy törvényesített gyermek származott. Az a nő aki férjétől törvényesen elvált, vagy ettől a halálát közvetlenül megelőzőleg egy éven át külön élt, járadékot csak abban az esetben kap, ha férje ellen jogos igénye volt tartásra. Ha a férj után elvált feleség és igényjogosult özvegy is maradt, ezek az özvegyi járadékban egyenlő mértékben osztoznak. Az elvált nő járadéka azonban, tekintet nélkül arra, hogy van e igényjogosult özvegy, nem haladhatja meg a neki férjétől járó tartásdíj ~~faxát~~ összegét. A járadékot élvező elvált vagy özvegy nőt férjhez menetele esetén évi járadéka összegének háromszorosával kell kielégíteni. A nő azonban erről lemondhat és ekkor a házasság megszűnése esetén járadékigénye felhújul.

Járadékot kap a biztosított nő özvegyé vált férje az esetben, ha őt keresőképtelensége miatt felesége tartotta. Ez a járadék a férj részére haláláig illetve addig tart, amíg tartásra szorul. A járadék 20 §-a az elhalt fele-

ség javadalmazásának.

Az elhalt biztosítottnak törvényes és törvényesített gyermekei 16-ik évükig kapnak járadékot, ezekkel egy tekintet alá esik a nő házasságon kívül született gyermeke, továbbá a férfi házasságon kívül született gyermeke, ha a férfi apaságát elismerte, vagy ha ellene a gyermek javára tartásdíjat ítélték meg, továbbá a kormányhatósági megerősítéssel örökbefogadott gyermek, végül a mostohagyermek és az *uroka* ha az elhalt a halálát közvetlenül megelőző legalább egy éven át ingyenesen eltartotta, és eltartásra köteles és képes hozzátartozója nincsen. Fentiek a meghalt biztosított javadalmazásának 15 %-át, ha pedig teljesen árván maradnak, vagy ebbe a helyzetbe később jutnak, a meghalt biztosított javadalmazásának 30 %-át kapják. Teljesen árváknak tekintendők azok a gyermekek is, akikről életben maradt szülője gondoskodni nem tud, vagy az

életben maradt szülője elhalt szülejével nem élt közös háztartásban és gyermekéről nem gondoskodik, Ha a gyermekek hivatásbeli kiképzésben ~~xxx~~ részesülnek, vagy tanulmányokat folytatnak a járadékot 24-ik életévükig meg lehet állapítani. Annak a gyermeknek, aki testi vagy szellemi fogyatékosága következtében teljesen keresőképtelen és eltartásra szorul más jövedelem hiányában a járadékot állapotának tartamára meg kell adni

Járadéokra igényjogosultak a szülők és nagyszülők is, ha a biztosított keresőképtelenségük következtében tartotta őket. Ezek halálukig, illetve addig kapják a járadékot, amíg tartásra szorulnak.

A járadékotélvező családtagok járadékai együttesen nem haladhatják meg a biztosított beszámítható javadalmazásának $66 \frac{2}{3}$ %-át. Ha ezt meghaladja a járadékokat arányosan csökkenteni kell. A meghalt

biztosított beszámítható javadalmazásának 66 2/3 %-ában megállapított összeg erejéig a szülők csak a házastárs és gyermek a nagyszülők csak a házastárs, gyermek és a szülőkhjáraadékiigényének kielégítése után kaphatnak járadékot.

A járadék alapjául szolgáló beszámítható javadalmazás az, amelyet a biztosításra kötelezett a balesetet közvetlenül megelőző 52 héten át balesetbiztosításra kötelezett üzemekben keresett. Havi fizetéses alkalmazottaknál a baleset hónapját közvetlenül megelőző 12 hónsp irányadó. A javadalmazás összegét minden biztosítottnál csak évi 3600.-pengő erejéig lehet számításba venni. Ha a biztosított a balesetet közvetlenül megelőző 52 héten át biztosításra kötelezett üzemekben mint munkavállaló nem dolgozott, a beszámítható javadalmazást a balesetet megelőző 52 héten belüli munkában elvégzett netekre kapott javadalmazás heti átlagának

52-szeresében, ha pedig nagyobb számú munkahét hiányában megfelelően ezt nem lehet megállapítani, a munkában töltött napok napi átlagának 3 00-szorosában kell a beszámítható javadalmazást megállapítani. A heti vagy napi átlag alapján megállapított javadalmazás azonban kisebb nem lehet, mint ugyanabban az üzemben, vagy szomszédos hasonló üzemben és ugyanabban az időben, hasonló munkát végzők évi átlagos szokásos javadalmazása. Havi fizetéses biztosításra kötelezettek beszámítható javadalmazását 12 havi munkaidő hiányában a munkában töltött hónapokra kapott javadalmazás havi átlagában kell számítani.

A tanoncokat, gyakornokokat és általában olyan egyéneket, akik kiképzésük fejében javadalmazás nélkül vagy a szokásosnál csekélyebb javadalmazásért dolgoznak, beszámítható javadalmazásuk tekintetében aként kell elbírálni, hogy az ugyanabban vagy

hasonló szomszédos üzemben és ugyanabban az időben hasonló munkát végzett és rendes munkabér fejében dolgozó biztosítottak rendszertí legkisebb javadalmazását elérje.

Annak a baleseti sérültnek a járadéka, aki a baleset idejében 21-ik életévét még be nem töltötte, 21-ik életvének betöltése után, ahhoz a javadalmazáshoz igazodik, amelyet 21. életévet betöltött hasonló munkát végző biztosított keresett abban az évben, amely a sérült 21. évének befejezésével végződik.

Onkéntesen biztosítottak beszámítható javadalmazásának mértékét az alapszabály állapítja meg.

Az a biztosított, akinek járadéka a teljes járadék 20 %-át meg nem haladja, kérheti végkielégítését, ill. az intézet ezeket kérésük és beleegyezésük nélkül is végkielégítheti. A végkielégítés kiszámi-

tásáról külön rendelet intézkedik. A végkielégítést a járadékos valószínű élettartamára vonatkozó orvosi vizsgálat eredménye alapján, valamint a végkielégítés célszerű felhasználására vonatkozó hatósági igazolás esetében lehet megállapítani.

Végkielégítést adhat az intézet méltánylást érdemlő esetekben, olyan magyar honosságu járadékos családtagoknak, akik állandó tartózkodásra külföldre távoznak. Ezek járadékigénye visszatérérs esetén azonban felujul.

A járadékos külföldi honosok hazájukba való visszatérésük esetén végkielégítésben reszesithetők, ha erre vonatkozólag az illető állammal fentáll a viszonyosság. Egyébként a magyar honos külföldi tartózkodásának idejére is megkapja járadékát, ugyszintén viszonyosság esetében megkapja a külföldi honos is, ha külföldre távozik.

Az a munkaadó, akivel szemben jogerős büntető ítélet megállapította, hogy ő vagy megbízottja a balesetet vagy a foglalkozási betegséget szándékosan idézte elő, biztosított munkavállalójának, illetve ennek elhalálózása esetében igényjogosult családtagjainak kártérítéssel tartozik azon összeg erejéig, amelylyel az okozott kár az intézettől járó kártalanítást meghaladja. Ugyanez áll, ha bírói ítélet állapítja meg a szükséges óvórendszabályok, vagy óvóintézkedések foganatosításának elmulasztását. A munkaadók munkavállalóikkal ill. azok családtagjaival és pedig igényjogosult családtagjaival szemben tehát csak az előbb említett esetekben tartoznak felelőséggel illetve kártalanítással.

A balesetbiztosítást nálunk az Országos Társadalombiztosító Intézet /következőkben : OTI/ intézi, mely a szükséges

teendőket részint önkormányzati szervei útján részint pedig ügyviteli körében végzi.

Az OTI közgyűlése állapítja meg és módosítja szükség esetén a veszélyességi táblázatot, határoz a balesetbiztosítási tartalékalap felhasználásáról, határoz a rendkívüli tartalékalap létesítése és felhasználása dolgában, megválasztja a kártalanítás tárgyában határozó ugynevezett kártalanítási bizottságokat.

Fenti határozatok meghozatalában csak a közgyűlésnek a munkaadó tagjai vesznek részt és a határozatok érvényességéhez miniszteri jóváhagyás szükséges.

Rendkívüli sürgősség esetében fentiekben az igazgatóság határoz ill. az igazgatóságnak munkaadó tagjai. Az igazgatóság határozatát bemutatja a közgyűlésnek, mely azt módosíthatja.

Ügyébként az igazgatóság hatás-

körébe tartozik a balesetbiztosítási járulékelőlegek megszabása, a járulék kiróvás évenkénti egységdíjtételeinek megállapítása, egészségvédő és elhárító és pedig balesetet elhárító óvórendszabályok létesítése és azok fogyanatosításának elrendelése, az üzemeknek a veszélyességi osztályok és arányszámok alá eső sorolása, végül határozathozatal a munkaadónak vagy megbizottjának az intézettel szemben fentálló baleseti kártérítésá kötelezettsége tárgyában. E határozatok hozatalában is csak a munkaadók vehetnek részt és a járulékelőlegek kiszabása, a járulék kiróvás évenkénti egységdíjtételének megállapítása és egészségvédő és balesetelhárító óvórendszabályok kibocsátása tárgyában hozott határozatok érvényességéhez miniszteri jóváhagyás szükséges. A balesetbiztosítási járulékok kiróvása és visszatérítése tárgyában tett intézkedések ellen irányuló fel

szólamlások felett az elnökség határoz, ugy-
szintén az elnökség határoz a balesetbiztosítási járulékelőleg egyéni kiróvása ellen irányuló felszólalások tekintetében is.

A járadékok, végkielégítések, és a költségesebb gyógyászati segédeszközök ügyében a kártalanítási bizottságok határoznak. E bizottságok munkaadó és biztosítási kötelezett tagokból egyenlő számban állanak és a tagokat a közgyűlés munkaadó és munkavállaló tagjai saját kebelükből külön-külön egyenlő számban titkos szavazással és az arányos képviselő elvei alapján választják, mégpedig minden bizottságot az illető balesetbiztosítási bizottsághoz tartozó munkaadókból és biztosítottakból.

A balesetbiztosítás fejlődésének és hazai szervezetének részletes ismertetése után röviden kívánok még áttekintést adni a balesetek következményeinek elhárítására vonatkozó ^{Külföldi} intézményekről. A fejlődés

iránya nagyban párhuzamos a mienkkel. A fejlődés kezdetén a kártalanítást célzó törvények csak a veszélyes üzemekre vonatkoztak és csak fokozatosan terjedtek ki az összes üzemekre és vállalatokra. Egyébként igen sok törvényhozás még a mai napig sem érte el ezt a fejlődési fokot és a törvény alkalmazását a felsorolásban foglalt üzemekre korlátozták mégpedig részben pontos felsorolás részben általános meghatározások szerint. Így az 1898. évi francia törvény abból indul ki, hogy a munkások csak az iparban vannak kitéve súlyosabb és állandó jellegű következményekkel járó baleseteknek, csak az ipart vonja be, ellenben a kereskedelmet és a mezőgazdaságot meghagyja az általános magánjogi szabályok alatt, vagyis azon az állásponton van, amelyen a német törvényhozás 1885-ben és a mienk 1907-ben volt. De azokban az államokban is, amelyekben a baleseti kártalanítás elvei fokról-fokra kiterjesz-

tettek több és több foglalkozási ágra, megmaradtak azon törvényszerkesztési mód mellett hogy felsorolják az illető foglalkozási köröket . A legtöbb államban általában csak az ipari üzemeket helyezik a baleseti kártalanítási törvényhozás alá. Így különösen a bányákat és kőfejtő telepeket, továbbá a gyárakat, valamint azokat a vállalatokat amelyek ha tulajdonképpen nem is ipariak, mégis a munkásokat fenyegető veszélyek szempontjából hasonlítanak azokhoz, amilyenek pl . a robbanó anyagokat használó vállalatok. Mindamellett azért, mert a baleseti veszély kisebb fokúnak látszik vagy azért, mert egyes vállalatok kisebb jelentőségűek, a törvények sok esetben lényeges korlátozásokat állítanak fel. Így pl. korlátozzák a balesetbiztosítási kötelezettséget, a vállalat fizetési alkalmazottai legkisebb létszámának megállapításával, a kockázat jelentőségével, a vállalat

célja, a vállalat állandó vagy időleges jellege alapján megállapított szempontok szerint.

Ami a munkavállalók számát illeti a minimum különböző tételekben van megállapítva. Egyes törvények csak bizonyos meghatározott munkák tekintetében állapítanak meg munkáslétszám minimumot. Így pl. az olasz törvény kizárja a tételesen felsorolt építkezési, javítási, szállítási stb. vállalatokat, ha hat munkásnál kevesebbet foglalkoztatnak, a finn törvény kizárja azokat a hid és utépitési munkálatokat, amelyek egyidejűleg 20 munkásnál kevesebbet foglalkoztatnak.

Vannak törvények, amelyek bizonyos szabályok alkalmazásával közvetve zárják ki a kisüzemeket, így pl. a finn törvény nem alkalmaztatik azokra a vállalatokra, amelyekben csak a munkaadó, házastársa

és kiskorú gyermekei foglalkoznak, az osztrák törvény és a csehszlovák kizárja a falusi földszintes építkezéseket, amennyiben ezeknél csak az építő családtagjai és ugyanannak a községnek más lakosai foglalkoznak, ha egyébként nem hivatásos építőmunkások. Igen sok törvény van, amelyek kizárják a súlyosabb baleseti kockázattal nem járó ipari üzemeket, főleg pedig azokat, amelyek gépet nem használnak. Ilyen rendelkezéseket tartalmaznak a belga, csehszlovák, finn stb. törvények.

A balesetbiztosításból való kizárásnak alapja még, amint az a fent előadottakból kitűnik, az üzemnek a célja. Így pl. Saskatchewan államban azok a gyárak, bányák, kőfejtőtelepek, amelyek kizárólag valamely mezőgazdasági üzem célját szolgálják, nem esnek balesetbiztosítási kötelezettség alá.

Az a szempont, mely szerint jelentősége van annak, hogy valamely vállalat

tartós vagy időleges jellegű e, érvényesül a svájci törvényhozásban, amely kizárja a balesetbiztosításból azokat a vállalatokat amelyek csak 5-nél kevesebb személyt és 1 hónapnál kevesebb ideig foglalkoztatnak. A svájci törvényben találunk arra is példát hogy egyes üzemeknek bizonyos részei, amelyek nem járnak az üzem többi részében fenyegető kockázattal, mentesülnek a biztosítási kötelezettség alól.

Ami a kereskedelmet illeti egyes államokban az összes kereskedelmi üzemek balesetbiztosításra kötelezettek. Így pl. Franciaországban, Spanyolországban / a bankok kivételével / míg más országokban több kevesebb kivétel fenntartásával mentesülnek a biztosítás alól, így pl. Esztországban, Finnországban, Lengyelországban stb. Vannak azután országok, amelyek csak bizonyos jelentősebb kereskedelmi üzemeket

köteleznek a biztosításra pl. Ausztria és Csehszlovákia kizárják azokat a kiskereskedelmi üzemeket, amelyek gépeket nem alkalmaznak, Belgium azokat a raktárakat, amelyek három munkásnál kevesebbet foglalkoztatnak. Svájc azokat a kereskedelmi raktárakat, amelyeknek raktárában nincsennek súlyos áruk és amelyek az áruk szállítására nem alkalmaznak gépi berendezést, stb.

A mezőgazdaság általában az ipartól megkülönböztetett elbánásban részesül. Ujabban azonban mind több és több állam kiterjeszti a baleseti kártalanítási kötelezettséget a mezőgazdasági üzemekre is, mégpedig részint különleges törvénnyel, részint pedig úgy, hogy az iparra vonatkozó törvényeket a mezőgazdaságra is alkalmazzák, ilyenek pl. Franciaország és Olaszország. Más országok a mezőgazdasági üzemeket csak anyiban helyezik kártalanítási kötelezettség

Mi az a bizonyos törvény, munkásemlék?

alá, amennyiben ugyanolyan baleseti veszélylyel járnak, mint az ipari üzemek, amelyeknek a gépi erővel dolgozó mezőgazdasági üzemek, ezt a rendszert követi Ausztria, Spanyolország, Norvégia, Románia, stb. A mezőgazdasági üzemek baleseti kártalanítási kötelezettségére vonatkozólag is különbséget tesznek egyes államok a nagy és kisüzemek között. Így pl. Belgiumban vannak zárva azok a mezőgazdasági kisüzemek, amelyek rendszerint 3-nál kevesebb munkást foglalkoztatnak, Spanyolországban amelyek 6-nál kevesebbet foglalkoztatnak Luxemburgban, amelyeknek nincsen legalább 10 éven át területe. Vannak végül államok, amelyekben a mezőgazdasági üzemek az általános törvények hatálya alatt állanak, mint pl. Lettország, Litvánia, stb.

A háztartási alkalmazottakra vonatkozólag legtöbb állam mellőzi a baleseti kártalanítás kiterjesztését. Ugyyszól-

ván kivételes a francia törvényhozás, mely a baleseti kártalanítás szabályait a háztartási alkalmazottakra is megállapítja.

Sok törvényhozás teszi lehetővé az önkéntes balesetbiztosítást, pl. Ausztria, Belgium, Franciaország stb.

A fent felsoroltak közé nem tartoznak azok az államok, amelyek némi kivétellel vagy kivétel nélkül baleseti kártalanítás alá helyezik az összes munkavállalókat tekintet nélkül arra, hogy milyen üzemben, iparban, kereskedelemben, mezőgazdaságban, halászatban, tengeri vagy folyami hajózásban dolgoznak. Ilyenek az angol törvény, valamint az ennek mintájára létesült dominiumi törvények, továbbá a dán, svéd, bolgár stb. törvények.

További megkülönböztetés szempontja érvényesül abban a vonatkozásban, hogy a kártalanítási kötelezettség csak a testi munkások vagy a szellemi munkások javára

41.

is érvényesüljön e. Ebben a vonatkozásban a két csoport az államok jelentékeny része nem tesz megkülönböztetést, így pl. Franciaország, Görögország, Svédország, Svájc, Jugoszlávia, stb., ellenben más államok kifejezetten csak az üzemi tisztviselőket részesítik egyenlő elbánásban a munkásokkal, ilyenek a lengyel, csehszlovák, norvég, belga stb. törvények, amelyek a munkásokkal egyenlő elbánásban részesítik azokat az alkalmazottakat is, akik a munkában való közreműködésük folytán, ugyanolyan veszélynek vannak kitéve mint a munkások. Vannak azután olyan törvények, amelyek a vállalatok szellemi munkásait csak abban az esetben teszik egy sorba a munkásokkal, ha járandóságuk bizonyos összeget meg nem halad, ilyenek a spanyol, finn, olasz, angol törvények.

Bár a kártalanítási kötelezettség alapja rendszerint a munkaviszony

mégis több törvényhozás kártalanításban részesíti azt a munkavállalót, akinek javadalmazása nincsen, ilyen a dán, lengyel, és csehszlovák törvény. Viszont vannak olyan államok, amelyek kizárják azokat, akik javadalmazást nem kapnak.

A baleseti kártalanítás területén kezdettől fogva nagy szerepet játszott a munkavállalók javadalmazásának nagysága. A törvényhozások ugyanis abból kiindulva, hogy a magasabb javadalmazást élvezők járandósága elég arra, hogy ezek önmagukat biztosíthassák, kizárták őket, különböző javadalmazási felsőhatárok megállapításával. Így van ez Angliában, Belgiumban a magántiszviselők tekintetében stb. Általában azonban a fejlődés abban az irányban halad, hogy a kártalanítási igényjogosultság szempontjából javadalmazási határ ne állítsák fel.

A kártalanítási jog szempontjából több állam különbséget tesz az alkalmaz-

tatás tartama szerint is. Ebben a munkaadó összes munkavállalóira, a munkaviszony tartamára való tekintet nélkül ki kellene terjedni a kártalanítási jognak, azonban ennek az elvnek a gyakorlati alkalmazása igen gyakran nehézségekbe ütközik és ezért több törvény kizárja azokat a munkásokat akik átmenetileg vagy nagyon rövid ideig vannak alkalmazva, főleg pedig akkor, ha munkájuk nem azonos a munkaadó foglalkozási körével. Ez az álláspont érvényesül az angol törvényben. Ellenben a francia törvény nem tesz különbséget az alkalmaztatás időtartama alapján.

Különbözőképen itélik meg az egyes államok azt a kérdést, hogy a kártalanításban jelentősége legyen annak, hogy az üzem helyén vagy pedig egyebütt pl. a munkavállaló lakásában történt e a baleset. Kétségtelen ugyanis, hogy a gyárban vagy

műhelyben a munkavállaló munkaadójának közvetlen vagy közvetett felügyelete alá kerül és így a törvény alkalmazása könnyebb. Másfelől elfogadható az is, hogy a saját lakásukon dolgozó munkások baleseti veszélye kisebb. Ezért pl. Spanyol- és Olaszország csak azokat a baleseteket vonja a kártalanítási kötelezettség alá, amelyek a munkás lakásán kívül történtek. Más törvények kifejezetten is kizárják az otthoni munkásokat pl. Anglia és dominiumainak törvényei, Belgium, Franciaország stb.

Mint látható a különböző törvényhozások jelen értekezés tárgyát képező kérdésben különböző elvek szerint intézkedtek; az is nyilvánvaló, hogy a fejlődés iránya a társadalmi balesetbiztosításnak minél szélesebb körre kiterjedővé és minél kevesebb korláttól függővé tételére mutat.

F o r r á s o k :

- 1/ Dr. Márffy Ede _ Magyar Közigazgatási és Pénzügyi Jog.
- 2/ Halász Aladár: A munkásbetegségélyezés és Balesetbiztosítás kézikönyve Bp. 1916.
- 3/ Mihályfi Dezső: Üzembentartás és járulékkiróvás Bp. 1917.
- 4/ Térffy Gyula : A betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927.XXI,tc. az országgyűlési tárgyalások anyagával Budapest 1927.
- 5/ Dr. Ródé János: Az 1927. XXI. tc. magyarázattal és joggyakorlattal.

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
/ — gyarapodási naplószer